

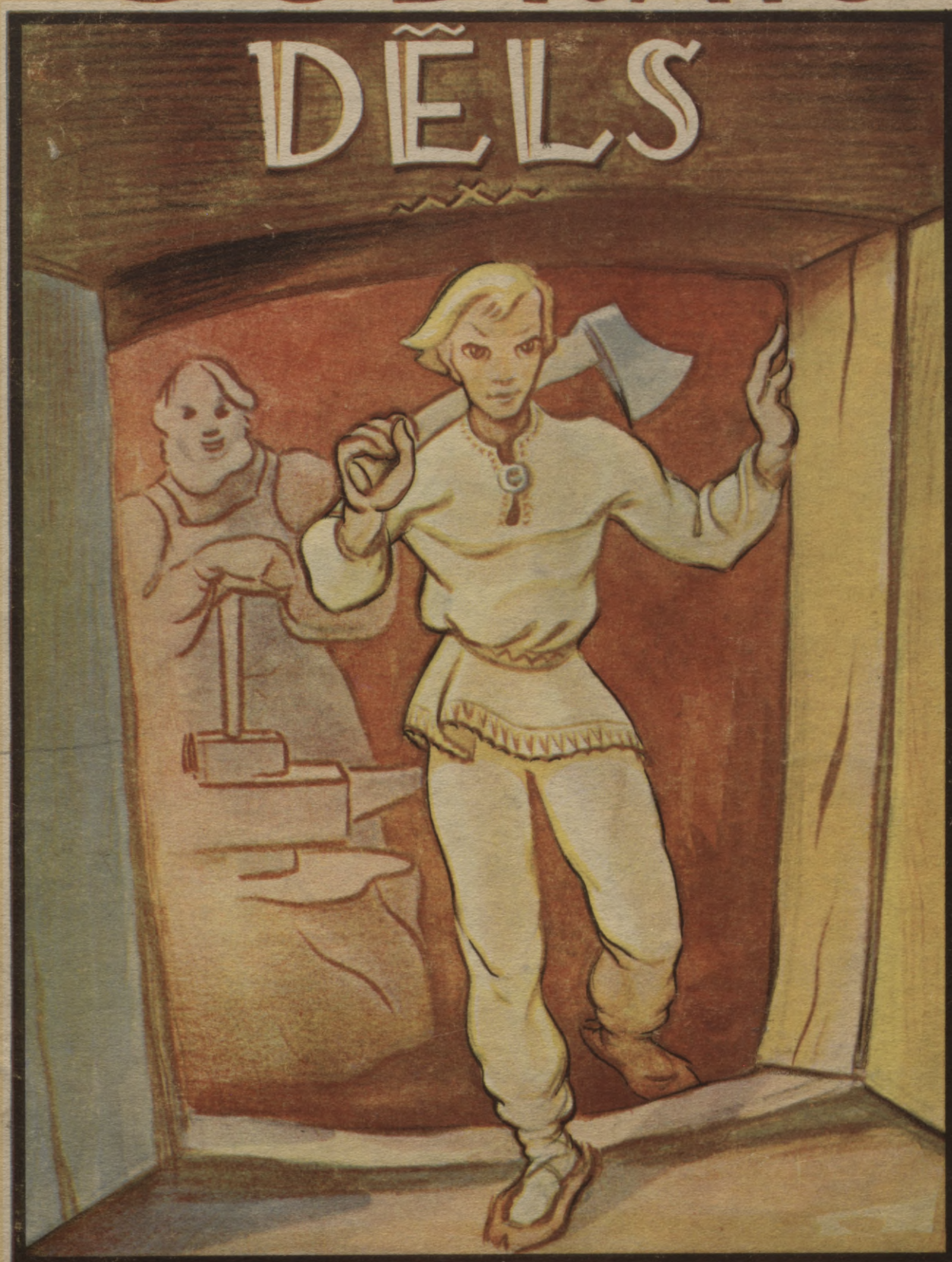
A
10032

Pēmanis, Herberts J

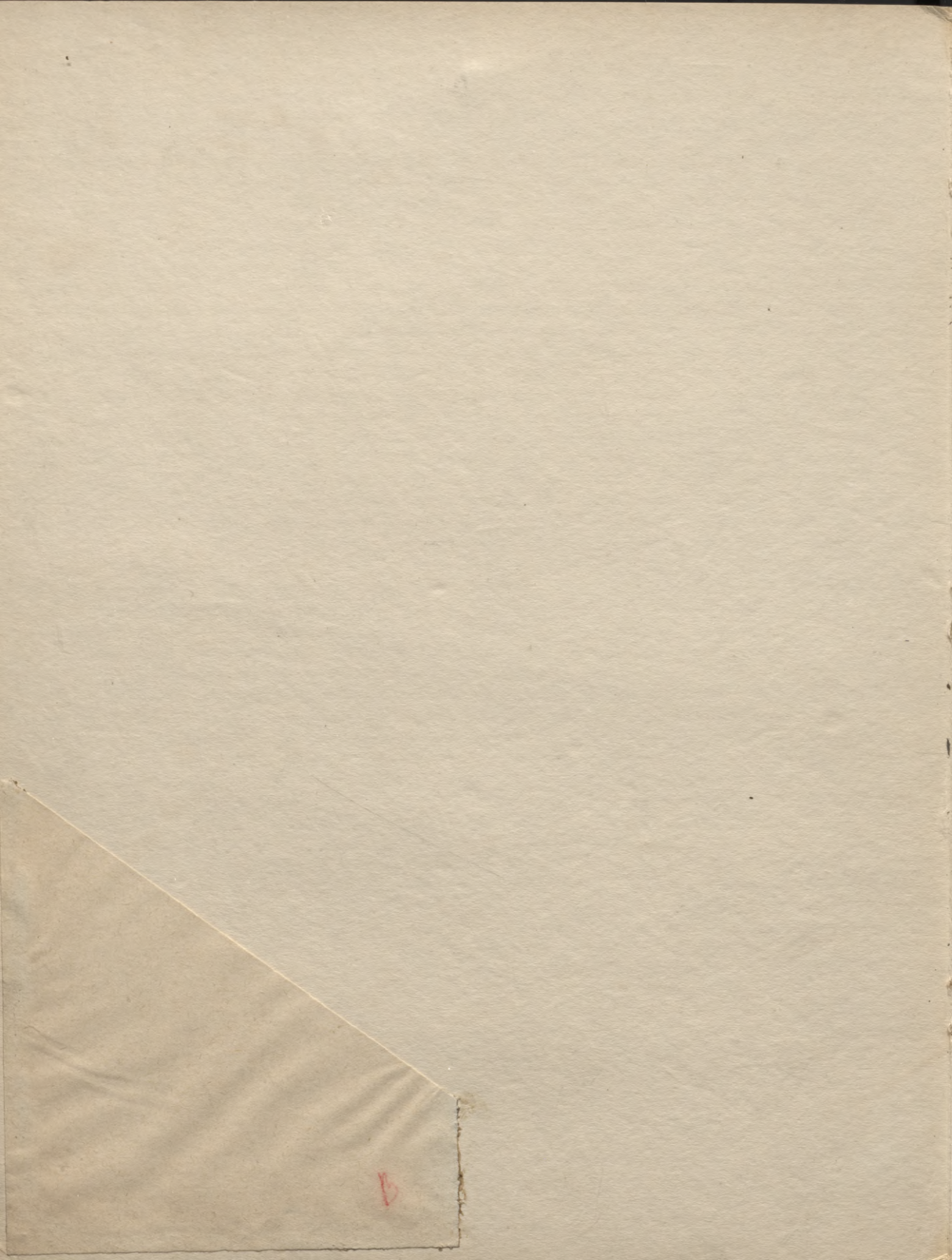
Latv. 1900.

GUDRAIS

DĒLS

|| PĒTERA MANTNIEKA APGĀDS ||

Fermanis, Herberts J

810-78

RIGAS

900

L A T V I E Š U T A U T A S P A S A K A

~~A~~
10032

GUDRAIS DĒLS

A T D Z E J O J I S

PĒTERIS AIGARS

ERNESTA ĀBELES

Z I M Ē J U M I

R I G Ā 1 9 4 3

PĒTERA MANTNIEKA APGĀDS

ПРОВЕРЕНО
1949 г.

✓
VALSTS BIBLIOTĒKA

Inv. 401752

030903614

1953

K

ALĒJAM bij dēls, ak posts,
Knaukis vien, bet dzedra mute —
Kalviniekiem dzelt un kost.

Rājas tēvs: „Kaut tu izputēts,
Bērziem zari šmaugi, mīksti,
Kūliens lemts, ej lūkot rīkstī!“

Ko tur bilst, iet mežā dēls,
Rīkstes cērt un krauj vien kaudzē.
Krēslo, laiks jau labi vēls,
Mācas miegs, ies mājas raudzīt.
Iet un iet, kur likās mala,
Mežam sākuma ne gala.

ALDĀS dēls, jau tumšs un vēss,
Jāpārguļ turpat uz vietas.
Rītā junda kāds, vai tēvs?
Balss tik neparasta šķietas...
Veļ viņš acis, trin ar delnu,
Raugās un redz pašu velnu.

Aitas ausis, kaķa skausts,
Āža bārda, gaiļa pieši,
Kažoks vilka vilnas austs,
Sapogāts ap gurniem cieši.
Pus pēc cilvēka, pus zvēra,
Suņa purns un elpa sēra.

Velns pie svārkiem dēlu rauj
„Kam te guli, vasaraudzi?
Gribi — lai tev aiziet ļauj,
Celies, iesim spēkus raudzīt!“
Dēls, kas vēl nav baiju ģiedis,
Vēro pusaizcirsto priedi.

ABI," saka viņš, „ja spēks,
Cirtīsim to priedi sirno,
Kuŗam tālāk skaidas lōks
Un kuŗš būs pie serdes pirmais.
Cirtīsim ar gudru ziņu —
Tu pa šopusi, es viņu!“

Velna cirvis tālu klauz,
Dēls tai pusē, kas jau šķelta,
Vienreiz iecērt „Ko tur daudz,
Raugies serde, ķilda velta!“
Velns vēl ilgi neapstājas,
Kamēr priede krīt no kājas.

T

AD viņš saka: „Cirst bij nieks,
Bet vai spēsi iznest malā?“
„Vai es spēšu? Lielībnieks!
Tievgals tev, es resnā galā,
Un ja netik baiļu bīties,
Nepielūko atskatīties!“

Labi. Velns pār plecu liek
Tievgali un velk izstiepies,
Klajums zariem uzarts tiek,
Bet uz rezgaļa kā piepe,
Dēls brauc svilpodams bez pūļu,
Un vēl smeļ par velnu — tūļu.

Velnam spēka daudz, bet sīkst
Met viņš priedi, stājas atelst.
Dēls nu klāt: „Vai, cik tu mīksts
Visugribis! Bet kas pacels
Rezgali, ko plecos nesu?
Nav ko runāt — veicējs esu.“

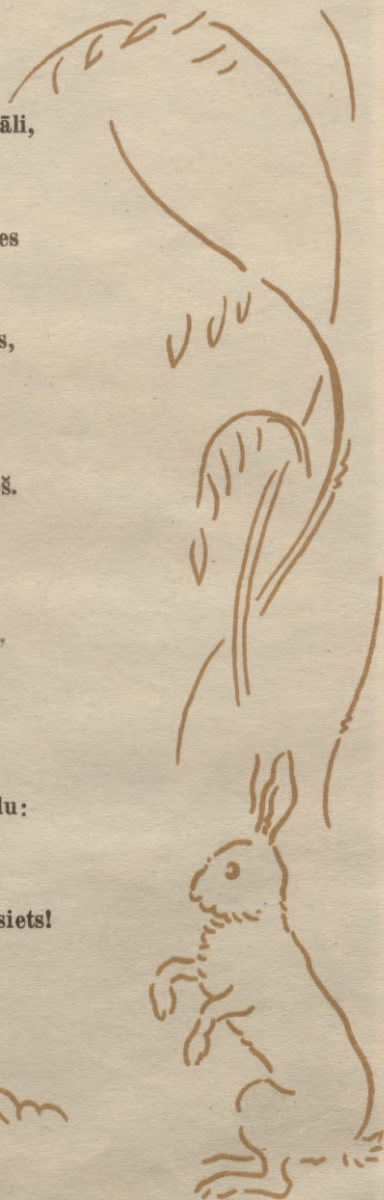
ELNS ar nagu ķeŗ aiz auss:
„Lai nu neŗanā kā veicies,
Bet, lūk, skrējienā tu gauss,
Iesim sacensties, kā teicies!“
Dēls tik smīn: „Labs ir, nav tāli,
Sāc ar manu jauno brāli!“

„Jauno brāli? Kur viņš mīt?“
Brīnas velns. „Lūk, tur pie upes
Pūlas kārķļu mizas ūķīt,
Biezos ceros zemē tupies.
Vārdā saukts viņš Kārķļu Jēcis,
Jo daudz krūmiem pāri lēcis.“

Redzot zaķi, velns kā vējš
Pāri celmiem, malkas grēdām
Skrien, lauŗ zarus, krūmus plēŗ.
Bet kā nav tā nav uz pēdām.
Aizelsies viņš sauc pa taku:
„Kārķļu Jēci, blaku, blaku!“

„Blaku, blaku!...“ Bet jo sauc,
Zaķis ātrāk kājas cilā,
Cilpas metot, purs vai strauts,
Beidzot pazūd biezā silā.
Noskrandis, jau labi vēlu,
Pārnāk velns, teic pikts uz dēlu:

„Skrieŗanā ir gana skriets,
Tagad lauzties nāc no tiesas!“
„Lauzties? Vai tev prāts jau siets!
Zēl man tavas vārgās miesas.
Veikŗu — kauli balos zāli,
Labāk uzveic veco brāli.“

ECO brāli? Vēl kas jauns?
Kur tas mīt un kā saukt vārdā?"

„Nehielies, ka pēc nav kauns,
Viņam maltīte ir garda,
Krustā, kur met jūņa mirgu,
Lācis Imaks tiesā zirgu!“

„Spēkošos kā likts, vien teic,
Kā man viņu uzvedināt?“

„Uzvedināt? Turpu steidz,
Būs tev viņa spēku zināt.
Liec zem deguna tam dūri,
Nevaidi, ja iziet sūri.“

Velns jau krastā viens, div, trīs
Rikojas, kā bija sacīts.
Lācis ierēcas un drīz
Sākas spēkošanās trācis.
Abām ķepām vienā laidā
Imaks velnu plēš un svaida.

Nebūs, nebūs labais gals,
Velna vilna put kā pelus.
Kam vairs čūska miltus mals,
Pekles okšķeris jau zvelu.
Sauc viņš, taupot kaulus vecos:
„Imak, Imak, plecos, plecos!“

„Imak, Imak!...“ Velti saukts.
Vēl jo nīknāk Imaks granda.
Velns pie zemes dubļos traukts.
Labi, ka nav lauzta spranda.
Pusē mirušu, pus dzīvu
Lācis palaida to brīvu.

K

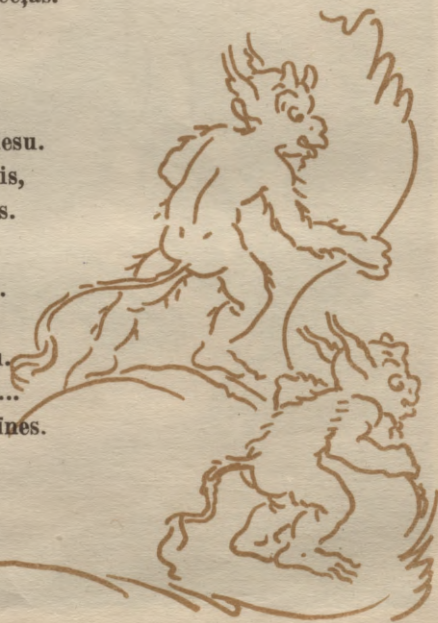
O vairs lepoties, ko teikt,
Velns pie dēla iet un sūkstas:
„Esmu uzvarēts un veikts,
Sūnās paslēpšos pie dūkstes,
Bet tu ej, tev vairāk jaudas,
Elles pagrabos pēc naudas.

Tik, ja vaicā sirmais velns,
Deviņgalvis, zirga kāja,
Nesaki, ne balts, ne melns,
Nedz, ka manim plāni gāja.
Pieber zelta pilnu sieku,
Ved vien mājā sev par prieku.“

Dēls nu jauž, ka beigts un lauzts
Velna spīvums, Joda viltus,
Tas nav pretinieks, bet grausts.
Zveļ viņš reiz, šķiet guni šķiltu,
Zveļ viņš vēlreiz, velns jau veļas,
Trešo reiz — velns nepieceļas.

Jūra baltus viļņus ceļ,
Jūra skalo kāpu liesu.
Dēls no krasta velnu veļ
Un to dzelmei dod par tiesu.
Pats tad, ceļam kājas āvis,
Iet uz elli, kā velns ļāvis.

Apakšzemē jodi kauc,
Mazie velni trīs no baiļu.
Pretī raganu nāk daudz,
Simtiem elles būtņu daiļu.
Rotas viz un matu pīnes...
Bet dēls iet pie naudas tīnes.

K

ALTO vāku vaļā vāž,
Saujām rauš un maisos pilda,
Pilnu ceļa somu bāž...
Velti ceļas velnu ķilda.
Zelts, kas elles tumsā smacis,
Redzēs saules gaišās acis.

Divi sirmi zirgi eļš,
Gudrais dēls ved mājā pūru.
Bet te beidzas teiksmu ceļš,
Balta kaija skrien pār jūru...
Dēls, kam guvums klēti biris,
Dzīvo šodien, ja nav miris.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309036141

AFV. № II/00512. METIENS 4000 EKSEMLĀRI. PĀPĪRS
GRAFISKO MATERIĀLU UN PĀPĪRU CENTRALES, 65x100 cm
IESPIESTS P. MANTNIEKA KARTOGRAFIJAS INSTITŪTĀ
KARTONĒTS 4. SIETUVĒ. IZNĀCIS 1943. g. APRĪLĪ. ATĻ. 11628

15 MAI 1943